

УДК 330.7

Волкова В.М., аспірантка,
Державна навчально-наукова установа
«Академія фінансового управління»,
депутатка Кременчуцької міської ради Кременчуцького району
Полтавської області, член ГО «Українська сучасна цифрова наука»,
Київ, Україна

ОГЛЯД НАЦІОНАЛЬНИХ ПОЛІТИК ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТНИХ РИНКІВ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ГРУПИ З ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ БРУДНИХ ГРОШЕЙ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ (FATF) СЕРЕД КРАЇН

З 2008 року - моменту свого народження - криптовалюта набула популярності та стала важливою частиною світової фінансової системи. Криптовалюти можуть суттєво змінити існуючі сьогодні фінансові структури та трансформувати наступне покоління грошей та платежів. Однак ці зміни викликають значне занепокоєння: потенційний негативний вплив на ринок, інвесторів, користувачів та навколишнє середовище. Уряди в усьому світі прагнуть створити правила, щоб запобігти цьому впливу, в той же час сприяють розвитку інноваційних можливостей криптовалют.

Перетворення криптовалюти від спекулятивних інвестицій до нового класу активів спонукало уряди в усьому світі досліджувати методи її регулювання. Станом на січень 2024 року деякі уряди вже створили рамки для забезпечення захисту користувачів, а інші - все ще в процесі.

Національні політики застосовували дуже різні підходи до регуляторної політики щодо криптовалют, роблячи вибір між їх повною заборонаю або прийняттям більш ліберального підходу. Ці відмінності між юрисдикціями призвели не лише до регулятивного арбітражу, але й також створили надмірний тягар дотримання вимог для фінансових учасників.

Для кожної країни суб'єктами регулювання можуть бути емітенти криптовалюти, криптовалютні біржі, традиційні фінансові установи, постачальники послуг або майнери.

Кожній країні призначається один із наступних регуляторних статусів: правовий (де дозволено будь-яку діяльність), часткова заборона (де заборонена одна або більше видів діяльності) і загальна заборона (де будь-яка діяльність обмежена).

Країни регулюють дійових осіб у криптосекторі за допомогою податкової політики, вимог щодо боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, правил захисту споживачів, а також зобов'язань щодо ліцензування та розкриття інформації.

Серед 60 країн, в яких проводилися дослідження, криптовалюта є легальною у 32, частково забороненою у 19 та взагалі забороненою у 8. У десяти країнах G20, на які припадає 50% світового ВВП, криптоактиви повністю законні. Регламент розглядається в усіх країнах G20. [1]

І країни з ринками, що розвиваються, і країни з розвинутою економікою відстають у нормативному розвитку криптовалютних активів. Лише в 25% досліджуваних економік діють правила оподаткування, ПБК/ФТ, захисту прав споживачів і ліцензування. Лише 16% країн з ринком, що розвивається, мають всі вищезгадані правила. [1]

З 60 проаналізованих країн 90% мають активні проекти цифрової валюти центрального банку (CBDC) на додаток до регулювання криптовалюти. Це вказує на те, що країни адаптують і оновлюють нормативні акти щодо криптовалюти одночасно з вивченням CBDC.

В 2014 році у відповідь на появу віртуальних валют та пов'язаних з ними способів передачі грошей через Інтернет Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей FATF опублікувала звіт "Віртуальні валюти: ключові визначення та потенційні ризики ПБК/ФТ". [2]

У 2019 році FATF надала глобальну структуру боротьби з відмиванням грошей для всіх постачальників послуг віртуальних активів, яка містить 15 рекомендацій щодо вдосконалення правил ПВК/ФТ. Рекомендації були оновлені у 2021 році. FATF також щорічно переглядає виконання своїх рекомендацій. [3] Останній огляд показав, що більшість юрисдикцій все ще повинні прийняти рекомендації щодо перевірки, впровадження та забезпечення виконання. Рекомендація 15, яка називається «Правило подорожі», вимагає від VASP (постачальник послуги) обмінюватися інформацією про бенефіціара та відправника для всіх транзакцій. Це правило виявилось суперечливим, і дуже небагато юрисдикцій його запровадили.

У жовтні 2018 року FATF вперше посилила Рекомендацію 15 (R.15) для встановлення правил протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, які безпосередньо стосуються віртуальних активів і VASP (включаючи належну перевірку клієнта (CDD) і зобов'язання щодо правил подорожей). Рекомендації FATF вимагають прийняття в національних законодавствах. Попередній звіт FATF у 2023 році [4] показав, що 75% із 98 оцінених юрисдикцій продемонстрували лише часткову відповідність вимогам R.15 або не відповідали взагалі.

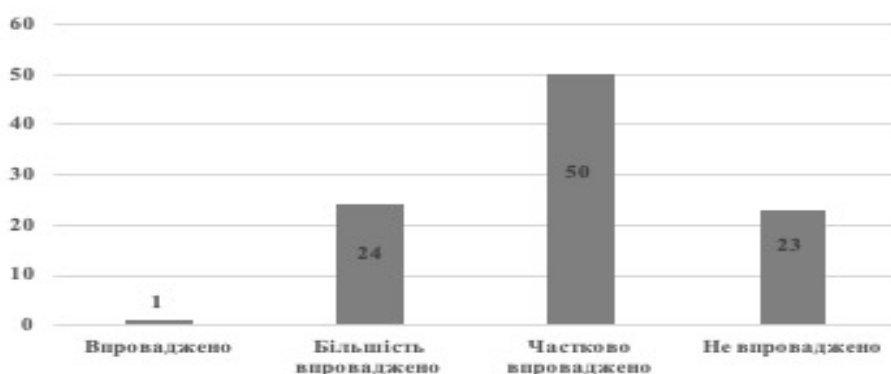


Рис 1. Впровадження рекомендацій FATF за результатами оцінювання 98 юрисдикцій станом на квітень 2023 року.

Джерело: Virtual Assets: Targeted Update on Implementation of the FATF Standards on Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. [4]

28 березня 2024 року глобальна група з боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) опублікувала таблицю [5, с. 5-10], в якій зазначено стан впровадження стандартів FATF серед 38 членів та 20 додаткових юрисдикцій з «важливою діяльністю VASP» щодо віртуальних активів та постачальників послуг віртуальних активів (VASP) серед членів, також відому як Рекомендація 15.

У таблиці звіту представлено результати опитувань 58 юрисдикцій, (січень - березень 2024 року), відповідно до якого зроблені наступні висновки:

- 100% (58) або провели, або знаходяться в процесі проведення оцінки ризиків, що охоплює віртуальні активи та діяльність VASP (розробляється: Австралія, Фінляндія, Греція, Малайзія, Португалія).
- 9% (5) мають або перебувають у процесі прямої заборони віртуальних активів та діяльності VASP (Китай, Єгипет, Саудівська Аравія та в процесі: Сейшельські острови, Індонезія).
- 17% (10) ще не створили нормативної бази, яка б вимагала від VASP реєстрації або ліцензування та застосування заходів ПВК/ФТ (В'єтнам, Нова Зеландія; у процесі: Туреччина, Аргентина, Колумбія; поряд із п'ятьма вищезазначеними юрисдикціями, які мають або перебувають у процесі явної заборони віртуальних активів і діяльності VASP).
- 22% (13) ще не зареєстрували або не ліцензували VASP на практиці (Аргентина, Бельгія, Бразилія, Колумбія, Нова Зеландія, Туреччина, Україна, В'єтнам, Китай, Єгипет, Саудівська Аравія, Сейшельські Острови; у процесі: Нігерія).
- 15 % (9) ще не провели наглядову перевірку або не включили VASP до свого поточного плану перевірки (Аргентина, Колумбія, Китай, Єгипет, Саудівська Аравія, Україна, В'єтнам; у процесі: Нідерланди, Віргінські острови (Великобританія)).

▪ 28% (16) ще не вжили примусових заходів або інших заходів нагляду проти VASP (Аргентина, Бразилія, Китай, Фінляндія, Ісландія, Ірландія, Російська Федерація, Саудівська Аравія, Південна Африка, Іспанія, Україна, В'єтнам; у процесі: Канада, Індонезія, Віргінські острови (Британські)). [46]

Положення про криптовалюту все ще досліджуються та розробляються в усьому світі. Багато країн розробляють політику та законодавство, а інші відстають з різних причин.

Незважаючи на те, що криптовалюта існує з 2009 року, уряди та регулятори в усьому світі все ще розробляють способи керування її використанням. Споживачі та підприємства повинні бути захищені від шахрайства, а також необхідно вживати превентивних заходів для боротьби з незаконним використанням криптовалюти. Багато країн прогресують, але це повільний і суперечливий процес.

Література

1. Cryptocurrency Regulation Tracker. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/programs/geoeconomics-center/cryptoregulationtracker/>
2. Virtual Currencies Key - Definitions and Potential AML/CFT Risks / FATF-GAFI. URL: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>
3. The FATF Recommendations. INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>
4. Virtual Assets: Targeted Update on Implementation of the FATF Standards on Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfrecommendations/targeted-update-virtual-assets-vasps-2023.html>
5. Status of implementation of Recommendation 15 by FATF Members and Jurisdictions with Materially Important VASP Activity. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/publications/VACG-Table-Jurisdictions-2024.pdf.coredownload.pdf>